

Ett pråmfynd vid Kämpinge

Av Dan Pettersson och Uno Jansson

Vid avsökning av ett bottenområde vid Kämpinge, på sydsidan av Falsterbohalvön, i samarbete med Fotevikens Museum, påträffades 29/7–2000 en cirka 10 meter lång, delvis översandad, vraklämning. Fyndet gjordes strax norr om Segelskären. Vid en närmare besiktning kunde vi konstatera att vraket utgjorde resterna av en flatbottnad pråm. Utifrån de mätningar som gjordes vid detta tillfälle har en preliminär skiss sammanställts.

Vraket ligger i stort sett helt frilagt på sandbotten, strax norr om Segelskären, på cirka 1,70–2,00 meters djup och är exponerat för vågor och bränningar. Ett antal bottenstockar saknas och kvarstående trädymplingar i bordplankorna antyder att några av dessa slitits loss relativt nyligen. Några av de kvarvarande bottenstockarna sitter löst och kan lätt brytas loss. För att säkra vrakets fortbestånd bör det efter en fullständig dokumentation och provtagning övertäckas.

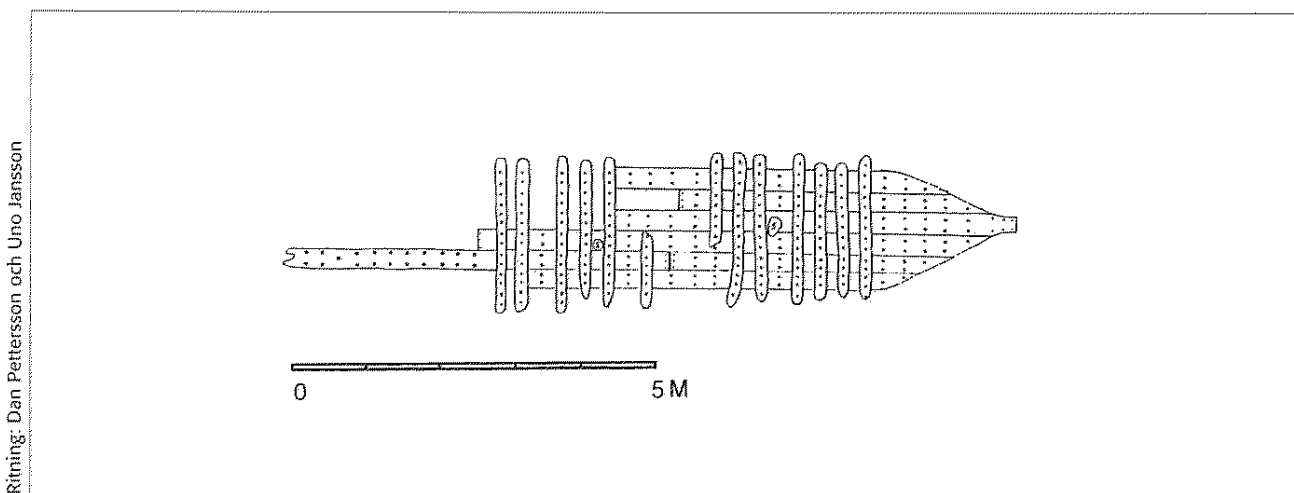
Beskrivning av vraket

Av pråmen återstår cirka 60 %. Uppmätt längd: 9,50 meter, bredd: 2,25 meter. Pråmen är flatbottnad, utan köl eller kölplanka. Av pråmens botten återstår delar av sex bord av varierande bredd (20–28 centimeter)

cirka 3 centimeter tjocka, samt tretton bottenstockar/delar av bottenstockar fästade till borden med trädymplingar, två för varje bordplanka. Bord och bottenstockar är troligen alla av ek. Pråmen har varit stabilt byggd med endast 7–15 centimeter mellan bottenstockarna vilka är grovt tillhuggna på sidor och ovasida. Bottenstockarna har en bredd som varierar mellan 15,0–18,5 centimeter. Förstäv, stora delar av akterpartiet, ett stort antal (21) bottenstockar samt sidornas knän och bordläggning saknas. Vid undersökningen observerades inga spår av drevning mellan bottenplankorna. Detta utesluter dock inte att rester av sådan kan finnas vid en närmare undersökning.

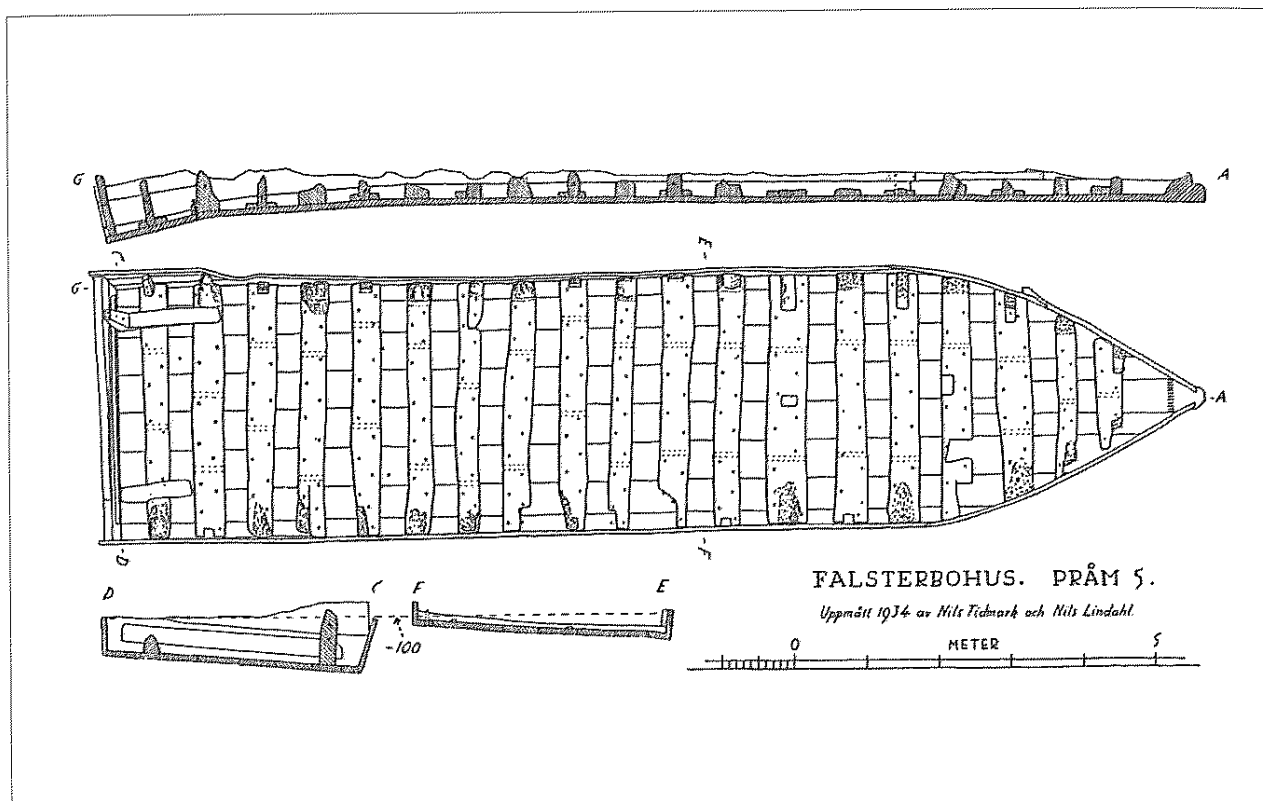
Inga föremål eller lösa konstruktionsdelar kunde observeras i eller i vrakets närområde. Det kan dock inte uteslutas att ytterligare vrakdelar eller lösa föremål kan finnas runt vraket under sanden.

Om de existerande vrakresterna representerar pråmens ursprungliga längd är osäkert, men om så är fallet har denna varit mellan 9,50–10,00 meter. Ett sådant antagande skulle kunna stödjas i en jämförelse med pråmen från Falsterbohus (figur 1 och 2) som har ett längd/bredd förhållande som ligger i närheten av 4:1. I Kämpingepråmen saknas två

Ritning: Dan Pettersson och Uno Jansson

Figur 1. Kämpingepråmen, preliminär uppmätningsskiss. Skala 1:100.

Figur 2. Pråm nr. 5 från Falsterbohus. Plan och sektioner. Skala 1:100. Ur Blomqvist 1950

bottenplankor, de yttersta på vardera sidan. Med ledning av bottenplankornas fasning i stävpartiet och bottenstockarnas längd, har troligen dessa yttre bord varit smalare än övriga. Detta kan jämföras med Falsterbohuspråmen vars yttre bottenplankor är smalare än de övriga. Kämpingepråmens ursprungliga bredd kan uppskattas till cirka 2,5 meter. Vilket med ovanstående längd/bredd förhållande skulle ge en längd på cirka 10 meter.

Pråmen från Falsterbohus

Vid undersökning av den södra vallen i borgruinen Falsterbohus 1911 påträffades sex flatbottnade pråmar lagda som en slags rustbädd under jordvallen. Endast en av pråmarna, den största (pråm nr. 5) 18 meter lång och 3,5 meter bred, upptogs och fördes till Kulturhistoriska Museet i Lund (figur 2). De övriga, mellan 14,10–15,10 meter långa, ligger kvar under vallen. Den dokumenterade pråmen är mycket välbevarad med kvarsittande knän och sidornas bordläggning delvis bevarad upp till tredje bordet. Pråmen är helt flatbottnad med åtta bottenplankor lagda kant mot kant och sidornas bordläggning i kravell. Pråmarna i Falsterbohus har daterats till 1300-talets första hälft.

Kämpingepråmen är i det närmaste identisk med Falsterbohuspråmen vad gäller form och byggnads-

teknik. Båda har mycket tätt mellan bottenstockarna och antalet bottenplankor har i båda fallen varit åtta. Vad som främst skiljer är storleken, Kämpingepråmen är endast hälften så stor som pråmen från Falsterbohus (figur 1 och 2). Att pråmtypen förekommit i varierande storlekar visas av de ovan nämnda sex pråmarna från Falsterbohus.

Likheterna mellan Kämpinge- och Falsterbohuspråmarna skulle kunna antyda en datering av den förstnämnda till medeltid. Pråmen är dock av en typ som sannolikt förekommit i stor mängd och brukats under lång tid för lastning och lossning av fartyg samt transporter längs kusten runt Falsterbohalvön under sillfiskeperioden. Ingen närmare tidsbestämning av Kämpingepråmen kan därför göras innan provtagning och resultat från dendrokronologisk analys föreligger.

Dan Pettersson är arkeolog och Uno Jansson är lärare i Trelleborg

Litteratur

- Blomqvist, R. 1950. Falsterbohus. Kulturen. *En Årsbok 1950*. Lund.
- Eriksson, H. S. 1980. *Skånemarkedet*. Højbjerg.
- Ersgård, L. 1988. "Vår Marknad i Skåne". Bebyggelse, handel och urbanisering i Skanör och Falsterbo under medeltiden. *Lund studies in medieval archaeology* 4. Lund.